

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/historia/kulisy-powstania-wielko/11242,Skauting-poznanski-19121919-w-przygotowaniach-i-przebiegu-Powstania-Wielkopolski.html>
20.04.2024, 08:45

Skauting poznański 1912–1919 w przygotowaniach i przebiegu Powstania Wielkopolskiego 1918–1919

Wawrzyniec Wierzejewski

Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowego Stowarzyszenia Przewodniczk i Skautek (WAGGGS).

Związek Harcerstwa Polskiego od lat 20. XX wieku znalazł odległy protektorat Niemiec. Władzę nad nim przejęli prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej.

BUCH SKAUTOWY W POZNANIU I WIELKOPOLSCE

Wielkopolanie, podobnie zresztą jak i inni mieszkańcy ziem polskich, nigdy nie pogodzili się z faktem rozbicia kraju przez trzy mocarstwa: Austrię, Prusy i Rosję. Wielki wpływ na ten stan świadomości i postawy patriotyczne mieszkańców kraju miało wychowanie religijne, oraz oparcie, jakie dawał im Kościół katolicki w podtrzymywaniu i kulturowaniu polskich tradycji narodowych. Mimo ułaskawienia starych zabobów Wielkopolanie nie tracili nadziei. Tworzono niustannie, mimo restrykcji i utrudnień, kolejne polskie organizacje, wydawano polskie pisma, pisało i drukowano książki w języku polskim, zakładano organizacje samopomocowe i charytatywne, tworzone rozmaite kluby i stowarzyszenia kulturalne. Nie poddawano się, czekali na sprzyjające okoliczności, aby z brzoną w ręku bić się o niepodległość. Takie postawy były powszechne społeczeństwie wielkopolskim, bez względu na grupę społeczną, do której się należało.

Straszną aktywnością nastąpiła z początkiem wieku XX. Bił to okres, kiedy zaawatał się konflikt pomiędzy państwami zabobnymi. W roku 1903 powstały w Poznaniu i okolicznych miejscowościach wielkopolskiej młodzieży pracownicy towarzystwa samokształceniowego: „Iskra”, „Ogniw” i „Brazak”. Przeważało w nich działanie edukacyjne, ale ważnym elementem była też działalność komercyjno-niepodległościowa. Takich małych, ale prężnych stowarzyszeń na terenie Wielkopolski było więcej. Wiodącą rolę pełniły jednak organizacje większe, często o zasięgu ponadzabobnym, takie jak Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” i Organizacja Młodzieży Niepodległościowej „Zarzewie” (dawny Związek Młodzieży Polskiej „Zet”). Wielki wpływ na kształtowanie postaw patriotycznych społeczeństwa miały inne organizacje, np.: Towarzystwo Tomasz Zana (TTZ) i Stowarzyszenie „Elicus” założone przez Wincentego Lutolańskiego. Wśród nich można wymienić np. Towarzystwo Terminatorów i Towarzystwo Młodzieży Publiczno-Katolickiej. Wszystkie te organizacje spełniały rolę edukacyjną i postępową w podtrzymywaniu polskości oraz w przygotowywaniu społeczeństwa do walki o odzyskanie niepodległości. Zaczęły dominować przekonanie, że nastał już czas, aby działania te zintensyfikować, nie wiadomo jednak, w jaki sposób najlepiej to uczynić. W takich okolicznościach dotarła do Wielkopolski wieść o nowym ruchu, który powstał w Anglii. Jego idee i metoda okazały się atrakcyjne również dla młodych Wielkopolan trzępiących pod zaborem pruskim.

W sierpniu 1912 roku z inicjatywą dr. Ksawerego Zakrzewskiego, wiceprezesa „Sokoła”, przybyło do Poznania dwóch instruktorów skautowych: Tadeusz Stramiłki i Jerzy Grodyński. Przeprowadzili oni kurs skautowy dla młodzieży poznańskiej. Kurs odbywał się w koncepcji i objętości części teoretycznej i praktycznej. Patronat „Sokoła” nad tą inicjatywą nie trwał zbyt długo, gdyż organizacja ta była owągięlowana przez władze niemieckie. W tym czasie w poznańskiej księgarni Leitzgerbera można już było zakupić rocznik lwowski „Skaut”, Pismo to stało się głównym źródłem wiedzy o nowym ruchu. Niebawem z krytyczników pisma została zawiązana pierwsza drużyna skautowa, z decyzyjnym Czarym Czerwem Jędrą, członkiem „Iskry”. Drużyna ta przekształciła się niebawem w hufec o nazwie „Pisak”, na którego czele stanął Wincenty Wierzejewski. W krótkim czasie zaczęły powstawać kolejne hufce.

Do końca roku 1913 w Poznaniu działały już dwa siońskie hufce. Od 12 grudnia 1913 r. hufec „Pisak”, utworzony z drużyny o tej samej nazwie. W jego skład weszły drużyny: „Bolesława Chrobrego”, „Kazimie-

Pliki do pobrania

[Wawrzyniec Wierzejewski, Skauting poznański 1912-1919 w przygotowaniach i przebiegu Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 \(pdf, 7.6 MB\)](#)